

CUỘC KHÁNG CHIẾN CHỐNG MÔNG - NGUYÊN CỦA ĐẠI VIỆT TRONG SÁCH GIÁO KHOA CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC NHẬT BẢN

NGUYỄN PHAN QUANG*

Bộ sách giáo khoa *Lịch sử thế giới* của các Trường Trung học ở Nhật Bản gồm 20 tập (xuất bản năm 1985, tái bản lần thứ 6 năm 1991) đã giới thiệu một cách trân trọng cuộc kháng chiến chống Mông-Nguyên của dân tộc Việt Nam, coi như một trong những sự kiện quan trọng của lịch sử thế giới và lịch sử châu Á nói riêng ở thế kỷ XIII. Các tác giả bộ sách cũng đồng thời phân tích những nguyên nhân thắng lợi của dân tộc Việt Nam trong cuộc kháng chiến này, theo nhãn quan của giới sử học Nhật Bản.

Sau đây, chúng tôi xin lược trích một vài nội dung chính:

1. Về ý đồ bành trướng xuống Đông Nam Á của nhà Nguyên.

(...) Những năm cuối thập niên 70 của thế kỷ XIII, quân Mông-Nguyên tiêu diệt nhà Nam Tống, mưu tính việc chiếm đoạt các trung tâm thương mại ở vùng biển Đông, bèn quyết định đem quân chinh phục các nước Đông Nam Á.

Năm 1283, quân Nguyên xuất phát từ Quảng Đông, vượt biển đánh Champa. Vua Champa một mặt chuẩn bị kháng chiến,

mặt khác cầu viện Việt Nam, Xiêm, Java. Như vậy, lần này Champa đã chối bỏ chính sách ngoại giao phục tùng các đế chế Trung Hoa như trước kia, để liên kết với các nước Đông Nam Á - đặc biệt là Việt Nam. Triều đình Việt Nam đáp ứng kịp thời yêu cầu này, cùng Champa phối hợp đối phó cuộc xâm lược của nhà Nguyên.....

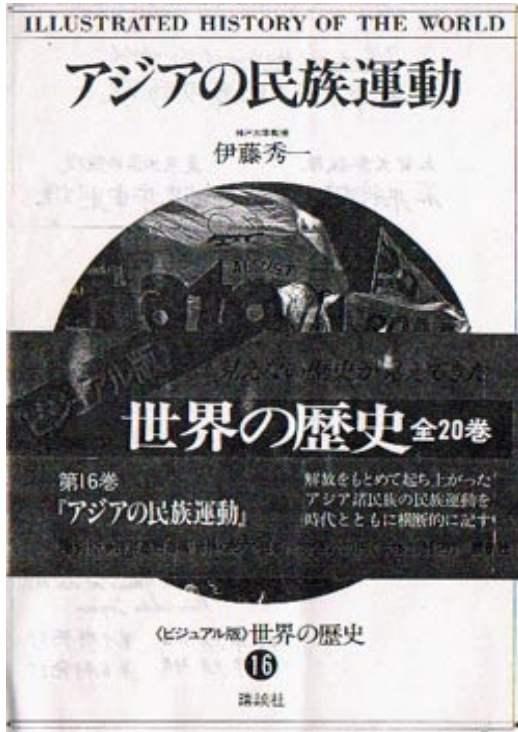
Trước sức đề kháng quyết liệt của Việt Nam và Champa, quân viễn chinh của nhà Nguyên buộc phải rút lui, lại thêm một trận bão lớn gây tổn thất nặng nề.

2. Riêng về cuộc kháng chiến của Việt Nam.

(...) Năm 1258, Việt Nam đã từng đánh tan quân Mông kéo xuống kinh đô. Năm 1284 (?), nhà Nguyên kéo đại quân vào Việt Nam, lấy cớ đi đánh Champa. Nhưng Việt Nam biết rõ ý đồ nhà Nguyên muốn chộp nhoáng thôn tính đất nước của họ bằng lực lượng mạnh để từ đó tiến sâu xuống phía Nam chinh phục toàn bộ Đông Nam Á, nên triều Trần đã thực hiện cuộc kháng chiến theo chiến thuật du kích.

Quân Nguyên chiếm được kinh đô Việt Nam (Thăng Long), nhưng bị quân đội Việt

*PGS.TS. Đại học Sư phạm Tp. Hồ Chí Minh.

Bìa sách giáo khoa Lịch sử thế giới

Nam cắt đứt đường tiếp tế, di tản dân chúng, "vườn không nhà trống", nên năm sau đành phải rút quân về.

Tuy nhiên, vua Thế tổ nhà Nguyên vẫn chưa từ bỏ mộng tưởng chinh phục Đông Nam Á. Năm 1287, nhà Nguyên lại kéo quân xuống Việt Nam, xuất phát từ Quảng Tây, lại chiếm đóng Hà Nội (Thăng Long). Nhưng chiến thắng tạm thời này của quân Nguyên thật ngắn ngủi, và ngay năm sau (1288) lại thất bại phải rút quân về, vì không thể chịu nổi chiến thuật du kích của Việt Nam.

Như vậy, giấc mộng bá chủ vùng Đông Nam Á của nhà Nguyên đã tan vỡ ngay khi vừa đụng độ với sức chiến đấu kiên cường và thông minh của người Việt Nam thời Trần.

3. Nguyên nhân Việt Nam chiến thắng Mông - Nguyên.

- Ba lần kéo quân vào Việt Nam thì cả ba lần đều vào đến Hà Nội, nhưng rút cục quân Nguyên đều thất bại, vì những trung tâm kháng chiến của Việt Nam được bố trí trong các vùng nông thôn chứ không phải ở kinh đô hay các thị tứ.

- Ở thế kỷ XIII, đồng bằng sông Hồng đã được khai thác quy mô, nông nghiệp thâm canh cho năng suất cao, bảo đảm lương thực cho quân dân kiên trì cuộc kháng chiến. Đặc biệt người Việt Nam đã thành công trong việc đắp đê bao quanh vùng đất thấp phía hạ lưu sông Hồng và sông Đáy, để có thể canh tác trong mùa mưa và phổ biến việc trồng lúa hai vụ (tháng 10 và tháng 5). Mật độ lao động nông nghiệp rất cao ở vùng đồng bằng là một đặc điểm của nông nghiệp Việt Nam ở thế kỷ XIII; Nhờ vậy làng xã Việt Nam ngày một phát triển, trải dài trên từng cây số.

Có thể nói: nông nghiệp phát triển với sự tập trung nhân lực ở vùng đồng bằng đã tạo điều kiện củng cố vững chắc quốc gia trung ương tập quyền; Và đây chính là một cơ sở để chiến thắng quân Nguyên.

- Một nguyên nhân khác: nhà Trần thực hiện chế độ phân phong cho các vương hầu. Họ huy động sức dân khai hoang, lập điền trang ở các địa phương, lập quân đội riêng. Khi có chiến sự, quân đội vương hầu có mặt bên cạnh quân đội triều đình, hoặc ít ra cũng là lực lượng dự bị hiệu quả nhất.

Chiến thắng quân Nguyên của người Việt Nam ở thế kỷ XIII thể hiện đạo lý truyền thống và trí tuệ Việt Nam, được kết tinh cao độ ở vị tướng kiệt xuất Trần Hưng Đạo.

元の艦隊。そのアヒライは、1284年と1287年の2度にわたって、十に多い船をもち、いっせいに押し寄せた。だがこの2回にわたっては、1287年、これを破はしたが、まもなく、この海軍の残部が、この平を追い払い、海軍の残部が、この海軍を破はしたが、これもまた、破はしたが、

な後背地の大輪中化に成功した。輪中の中では両岸の耕作が可能になり、これまでの五月米とともに、十月米の栽培が普及した。ヴェトナム農業の特徴である労働力大量投入型の農業はこの時期に創始される。農業の発展にともなって、人口は爆発的に増加した。十五世紀初めの村落を地図の上においていくと、ほぼ一平方キロのますめの中に、一つの集落を発見できる。この農業生産力の発展と人口集中が対元戦勝利の基盤となり、東南アジアで唯一の中国型国家の建設を可能にしたのである。

陳朝の支配構造

三度の敗戦を通じ、ヴェトナムの本格的な抵抗は、つねにハノイ陥落の後から始まっている。これはバガンの場合との違いで、ヴェトナムの軍事的核地域が都市ではなく農村にあったことを示している。

红河デルタを征服した陳朝政府は、王室の一族を各地に分封した。各王族は任地で積極的に干拓を行っては庄園をかまえ、私兵を養

Tranh khắc trận thủy chiến chống quân Mông-Nguyên của quân dân Đại Việt